

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Az érett gyümölcs. Joó István. — A zsinati munkálatokat előkészítő bizottság egyházaikotmányi albizottságának küldöttsége által a lelkészválasztási törvények módosítására vonatkozólag készített javaslat. k...n. — Tárcza. XXXII. zsoltár. F. Varga Lajos. — Mélius. Jánossy Zoltán. — Tündéri mysteriumok a keresztyénség hitéletében. Dr. Csiky Kálmán. — Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — Közügyeink. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlése. Cs. L. — A debreczeni egyházmegye közgyűlése. x. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Az érett gyümölcs.

IV.

Hogy bármely intézménynek, tehát az egyháznak és iskolának fentartása, a haladó kor kívánalmái szerint való berendezése és fejlesztése a jóakaraton kívül pénzt, vagyont, áldozatot követel, bizonyításra nem szorul. Elhiszem azért a „körirat“ szerkesztőjének, hogy a felső-tiszai vidéken, sőt másutt is az egész hazában a felekezeti és nemzetiségi pusztulás szomorú processusában a pénz és vagyon hiányának, a szegénységnek része volt. Csak nem kell elfeledni, hogy a régi keletű bajokért nem lehet felelőssé tenni az egyházkerületi közgyűlést és ennek vezérfőfőit azon czímen, hogy a nyomor filléreit lefoglák az államsegélyből, melyben csakis 1869 óta részesülnek a ref. egyházkerületek. Az ilyen meggondolatlan állításnak különben is csak a tudatlan tömegre lehetne hatása; a gondolkodó és művelt fő pedig nem tudja, hogy az emlékező tehetségnek botlását és gyarlóságát, vagy a logikának buk-fenczezését csudálja-e inkább, midőn századok indolentiája és mulasztása miatt az 1869 óta rendelkező egyházkerületi közgyűlést vonja valaki számadásra. — Valljuk meg őszintén, hogyha magyar nemzetiségünk és felekezetünk tagjai itt-ott egyenként vagy talán tömegesebben is elvesztek régebben, az közös, eléggé meg nem siratható indolen-

tiájából és apathiájából keletkezett az összes magyar reformátusságnak, sőt egész fajunknak. Nincs reá példa a művelt Európában, hogy egy uralkodó faj oly keveset gondolt volna hozzátartozóinak megtartásával s az idegen fajok beolvasztásával, mint a magyar. Fajunk és nemzetünk romlása sok sajnálatos politikai s más okokon kívül azon rövidlátásában is keresendő, hogy őkink nem tudták, miszerint az alkotmánynak, szabadságnak s különösen az állam létének legbiztosabb alapja az egységes nemzet. Sőt nemzeti politika nálunk nem is volt. Nem állottunk jobban felekezeti tekintetben sem. Avagy a dunántúli és tiszamelleki kis egyházkerületeknek, főleg a tótok közé ékelt kis gyülekezeteiben is nem találunk-e hasonló szomorú jelenségeket, mint nálunk, hogy az erdélyi ref. egyházkerületről ne is szóljak, melynek kebelében annyi desolata ecclesia hirdeti a multak vétkeit. De ha a pusztulásért valakit vagy valamit vád és felelősség terhel, akkor is első sorban azokat terheli az, a kik a bajnak, a veszélynek közel szemlélői voltak s tétlenül engedték azt nagygyá, helyrehozhatatlanná növekedni.

Hála az égnek, valahára nemzetünk és felekezetünk kárhozatos lethargiájából felébredt s öntudatosan, bölcsen látott hozzá a megváltás nagy munkájához.

Felekezetünk kebelében az államsegélynek, az országos közalapnak egyik első rendű feladata és rendeltetése éppen szegény, kis egyházközségcinknek segélyezése és fentartása; magában a mi egyházkerületünkben a magyar ref. egyházi segélyegylet is ezt a nagy és nemes czélt tűzte maga elé; sajnos, hogy csekély erővel rendelkezik! — És üsse fel bárki egyházkerületünk jegyzőkönyveit, megláthatja azokból, hogy mily hűségesen, mily kifogástalan szabatossággal s szeretetteljes gonddal tartja szeme előtt egyházkerületünk a nemes czélt, a kis és szegény egyházak gyámolítását! És ma már nem egy kis egyházunk sorsalátszik biztosítottnak, vagy legalább elsatnyulása, elzüllése

megakadályozottnak. S reményleni lehet, hogy ha ily irányban és szellemben fog az áldásos munka folyni tovább is, az eredmény mindig kedvezőbb és örvedetesebb leend. Azt pedig nagy tévedés hinni, hogy ha az egyházkerületnek sokak által hozsánnával hirdetett kettéválása tenynyé lesz, a kis egyházak sorsa anyagi tekintetben javulni fog. Tévedés különösen azt gondolni, hogy az a felső-tiszai, jobbadára kis egyházakból alakulandó egyházkerület a közalapot czélszerűbben tudja felhasználni, abból bővebben segélyezheti szegény kis egyházait, mint a jelenlegi kötelekben.

Vegyük ugyanis a dolgot egészen gyakorlati szempontból! Most az egész egyházkerület területéről kérvényező egyházak és lelkészek helyzete egy és ugyanazon testület által mérlegeltetik és fontoltatik meg, s mindig az aránylag legszegényebbek és segélyre szorultabbak ajánlatnak segélyre a konvent előtt, s minthogy épen ama felső-vidéki egyházak és lelkészek között találatnak ilyenek legnagyobb számmal, az egyházkerület a maga nagy tekintélyét s aránylag legnagyobb számú konventi tagjainak befolyását azok javára, ezek kérvényének sikeresítésére használhatja fel. Ellenben a kettéválás után a megmaradó rész mégis első sorban a maga szegény egyházai és lelkészei helyzetén kíván segíteni, ezek szószólója lesz a konvent előtt; — mert a közalaptól közvetlenül a konvent szavazza meg és útalványozza a segélyeket, a mi egyúttal arra is bizonyosság, hogy a felső-tiszai leendő egyházkerület nem használhatja fel a közalapi segélyt jobban és bőségesebben a maga egyházai és lelkészei javára, mint azt most azok élvezhetik, miután a közalappal nem rendelkezik. Anyagi szempontból a különválás egyáltalában nem indokolt, sőt merőben eltévesztett dolog leend. Az államszegélyből, mint megmutatám, nagyon sokkal többet kapnak most amaz egyházmegyék, mint az elszakadás után fognak kapni; a magyar ref. segélyegyletből csak csekély részre tarthatnak igényt, mert annak alapját az alföldi egyházak és egyházmegyék hordták össze legnagyobb részben; a közalaptól is bizonyára kevesebb jut nekik. Hogy aztán többet költhessen az, a ki szegényebbé lett, azt gondolni is absurdum. Ha akár nemzeti, akár felekezeti szempontból akarunk nagyobb és sikeresb actiót kifejteni, nem az erők szétforgácsolására s esetleg egymás ellen való küzdelemre, hanem mind tömörebb egyesülésre, egyöntetű, czéltudatos munkásságra kell törekedni, mert mindig igaz marad „concordia res parvae crescunt discordia autem vel maxime dilabuntur“. Egy nagy, népes és több anyagi erővel rendelkező testület a veszélyben forgó és szorongatott részek megmentésére mindig többet áldozhat; ha kell, nagyobb tekintélylyel is léphet fel. Ha mindezek dacára ellenkező nézetet vall valaki, ám cselekedjék hite szerint, én szívemből kívánom, hogy sohase kényszerüljön bűnbánatra, a

mea culpa fájó elmondására! Mi nem szívesen látjuk, ha testvéreink kiszakítják magukat karjaink közül, de erővel nem tarthatjuk, s ha csakugyan elmennek is, akkor is áldásunk kíséri őket. Mi nem önzésből óhajtjuk maradásukat, mert mi akkor is erősek leszünk, hisz az itt maradó egyházkerület népessége a dunántúli vagy a tiszamelléki egyházkerület népességét akkor is háromszorosan múlja felül, — hanem a magyar reformátusság jól felfogott érdekéből.

Joó István.

A zsinati munkálatokat előkészítő bizottság egyházalkotmányi albizottságának küldöttsége által a lelkészválasztási törvények módosítására vonatkozólag készített javaslat.

(Vége.)

A mi már magát a tulajdonképeni lelkészválasztást illeti, arra nézve a bizottság által készített javaslatban foglaltakat helyeseljük, azon különbséggel, hogy semmi indokát nem látjuk annak, miért kell a gyülekezetnek, ha első alkalommal választani nem akar, 14 nap múlva újabb határidőt kitézni? Épen azért készítenénk el a jelöltek neveinek megtudása előtt minden szükséges dolgot, hogy akkor már a szavazók tétovázás nélkül nyilatkozhassanak; ha nem teszik, méltán megérdemlik azt, hogy az egyházmegye rendeljen számukra lelkészt.

Különben a választásra vonatkozólag néhány figyelemre méltó módosítás mellett meglehetősen megtartják a javaslat készítői a mostani törvényt, a mely ellen nem is igen tehető, nem is tétetett megalkotása óta sem lényegesebb kifogás.

A szabályellenes választásoknál azon esetben, ha oly lényeges hibák és mulasztások követték el, melyek a választást feltétlenül érvénytelenné teszik, jelesen ha tíz jelentkező kifejezett kívánatára a titkos szavazás el nem rendeltetett; ha a szavazás nyilvánosan történt; ha a szavazás hosszabb időre megszakított, vagy a záridő meg nem tartatott, — a választás megsemmisítésére a bizottsági javaslat az egyházmegyei gondnokot és esperest kívánja felhatalmaztatni. Ezt, megvalljuk, nem tartanók szerencsés eljárásnak, mert ily körülmények között is helyesebb a vizsgálat tartás s a bíróság ítélete.

Az 50. §. a választás elleni panasz beadására szintén meghagyja az eddig szokásos 14 napot, de a panaszt a presbyteriumnak kívánja mindenekelőtt kiadatni, s ha ennek általános többsége indokolatlannak nyilvánítja, az esperes vizsgálat nélkül is elútasíthatja.

Ez eljárás sok keserűségnek lehetne forrásává, mert kivált a nagy többség által választott lelkész mellett, minden valószínűség szerint ott volt a presbyterium többsége is, s így a panasz indokolatlannak nyilvánítása csaknem mindig valószínű, már pedig meg kell adni a kisebbségnek is az alkalmat arra, hogy kereshesse a maga igazait.

A választás megerősítését vagy megsemmisítését — vizsgálat mellett is — az egyházmegyei elnökség végezné a javaslat szerint; ezt azonban a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozónak tartanók inkább, mert egyfelől megnyugtatóbb volna annak ítélete a panaszosokra, másfelől sok kellemetlen ségtől szabadulna meg az egyházmegyei elnökség.

Az özvegyi és kegyeleti évről szóló intézkedések egész terjedelmökben a következők:

„53. §. Az egyházi, illetőleg lelkész-javadalmi év Szent-György napján kezdődik és végződik. Félévnek Szent-Mihály napja vétetik. 54. §. Ha a lelkész Szent-György-, illetőleg Szent-Mihálynap előtt legalább egy hónappal hal meg, s özvegyet vagy nevetlen árvákat hagy hátra, a megkezdett félév befejeztétől, — ha a félévi határidő előtt kevesebb mint egy hónappal hal meg, akkor a következő félév befejeztétől*) számítottatik az özvegyi, illetőleg az árvai kegyév. Ha özvegy is, s legalább két nevetlen árva is maradt és köztudomásszerűleg súlyos anyagi körülmények között, kérelmekre, az egyház meghallgatásával, az egyházmegyei közgyűlés még egy félévet engedélyezhet a kegyév meghosszabbítására. 55. §. Az özvegyi, illetőleg kegyév alatt a lelkészi összes javadalmat, a palástdíjat — stólat — is beleértve, a helyettes lelkész részére az egyházmegyei vagy kerületi rendszabály, vagy ilyenek nem léteben esetről-esetre az esperes által meghatározandó fizetés és tartás (vagy ennek váltságösszege) levonásával, teljesen az özvegy, illetőleg a nevetlen árvák élvezik, ez utóbbi esetben törvényes gyámjuk vagy gyámhatóságuk gondoskodván érdekeikről. 56. §. A helyettesítési díj, beleszámítva a tartást is, IV. osztályú egyházban sem lehet több az egész lelkészi javadalom felénél; és I. osztályú egyházban sem lehet kevesebb annak negyedrésznél. 57. §. Ha sem özvegy, sem nevetlen árvák nem maradnak, a lelkész halálakor folyamatban volt félév végéig a javadalom esedékes része törvényes örököseit, az azt követő félévi rész az egyházmegyei vagy egyházkerületi (vagy a felállítandó egyetemes) gyámintézetet illeti, — mindkét esetben a helyettesítési költség levonásával. 58. §. Ha a lelkészváltozás nem halálozás, hanem más egyházba vagy más állomásra költözés által történik, valamint özvegy-árvai kegyévről nem lehet szó, úgy az egyházmegyei, kerületi vagy egyetemes gyámintézetek sem részesülhetnek az időközi jövedelemből. Ezzel ellenkező, netalán létező, belkörü intézmények s szabályok a jövőre ezennel hatályon kívül helyeztetnek. 59. §. Mind az özvegyi, illetőleg árvai kegyév, esetleg a gyámintézetet illető félév — az egyházközség vagy a megválasztott lelkész által, a lelkészi javadalom hivatalosan megállapított becsértéke alapján, megváltható, az esperes által helybenhagyandó kölesönös egyességgel. Ha ily megváltás, illetőleg kiegyezés nem történik: a megválasztott lelkész új állomását az özvegy-árvai kegyév, esetleg gyámintézeti félév lejártáig nem köteles elfoglalni. Ez esetben az ő előbbi egyházában a lelkészi állomás — csak tényleg átköltözésével tekintetik megüresedettnek, s annak új választás útján leendő betöltésére csak eltávozás után tétethetnek meg az előintézkedések. (11. §).“

Az e §-okban tervezett intézkedések, azt hisszük, minden egyházmegye gyakorlatával s gyámintézeti alapszabályai-val összeütközésbe jönnek, s így annak minden oldalú érdeket figyelembe vevő elbírálása csaknem lehetetlen; talán legjobb volna e tekintetben az intézkedést továbbra is az egyházmegyéknél hagyni.

A javadalmi időnek félévenként való számítását azonban

*) Egyfelől azzal, hogy a javadalmi időt félévenként számítjuk, másfelől azzal, hogy egy hónapot a hátrahagyott család javára semmibe vesszünk: mind a két irányban méltányosak igyekeztünk lenni.

semmiesetre sem helyeseltetjük, mivel nehéz a terményből, földből stb. álló lelkészi fizetésnek ilyenmű megosztása, különben is felfogásunk szerint azon csonka év jövedelme, melyben a lelkész elhal, minden körülmények között az elmaradt családot illeti, így hozza ezt magával a méltányosság; a tulajdonképeni kegyeleti év csak annak elmúltával kezdődhetik.

Azt meg épen nem értjük, hogy az egyik helyről más helyre választott lelkész előbbi egyházában miért ne történhetnék meg a lelkészválasztás az ő elköltözése előtt, midőn ő a választás tényeit minden érdek nélkül vezetheti, s utódjának az egyház vagyoni leltárát — minden időközi állapot nélkül — személyesen átadhatja.

Végünk immár hosszúra nyúlt ismertetésünkkel s bírálatunkkal, szolgáljon hosszadalmasságunk mentségére az ügy kiváló fontossága. Adja Isten, hogy a zsinat minden oldalra körültekintő bölcsesége egyházaink javára s lelkészeink jól felfogott érdekében, tapintatosan, igazságosan s méltányosan oldhassa meg a lelkészválasztásnak nagyérdékű kérdését.

k . . . n.

Tárcza.

XXXII-ik zsoltár.

Óh mely boldog az oly ember életében,
Kinek Isten megbocsátott vétképen;
Nem óhajtván kárhozatos végét:
Írgalmával elfedezé vétkét.
Boldog, kinek a hamisság szennyfoltja
Nincs Istentől számadásra felróva,
Boldog, a kit álnokság nem furdal,
Rút tettetés nem terhel ónsúlylyal!

Óh én bűnös! . . . el akarám hallgatni,
Tettetéssel akarám bétakarni
Minden vétkem, mely lelkemet nyomta,
S lón ez nekem csak újabb kinomra;
Ottan-ottan egész belsöm remegett,
Titkos könyvek apaszták két szememet,
Már-már asszú kóró lett belőlem
Nyári hőtől leperzselt mezőben.

De bűnbánva, hogy elébed borulék,
S elbeszélém: miket tettem, mi valék?
Te azonnal megbocsátál nekem,
S visszatérem elszállt békességem.
Hallja meg ezt minden lélek, értse meg:
Míg nem késő, könyörögjön Istennek!
Főlemel ő s jöhet zúgó örvény,
Veszni nem hagy, békén altat ölen.

Óh én Uram, én paizsom, őrizd meg:
Semminemű álnokságnak ne higgyek,
Ha ostromol, erősítsd a lelkem,
Hálójába. tőrbe ne essem!
Nyujts biztatást, ha netalán lankadok,
Adj győzelmet, ha nemesen harcolok,
S a megharczott nemes harcznak végén
Téged áldó éneket zengek én.

Hisz tanítlak gyermekem — mond az Isten —
 Vezetlek is, csak kövess, légy én hívem,
 Őrző szemem folyvást rajtad nyugszik,
 Gondom van rád bölesőtől a sírig. . . .
 . . . Ne légyen hát, óh ne légyen egyetlen,
 Mint a barom durva, szilaj, esztelen;
 Vezérlő fek légyen az Ur szava,
 És nem futand bűnre senki soha.

Im, a gonoszt ragadja az indulat.
 És végre is önkességébe fulad — —
 Emészti gond, gyötri titkos bánat,
 Örök rabja örökös önvádnak.
 Örvend, vígad, ki bízik az Istenben,
 Nem remeg mint a tettető hitetlen. . . .
 Örvendjen is minden tiszta élek,
 S zengjen hálát az Ur szent nevének!

Majtis.

F. Varga Lajos.

Mélius.

Repülj lelkem, repülj, kitérve szárnyad,
 Hol a nap fénye új reggelre támad . . .
 Ott áll a sírhant némán, jeltelen
 Feledte rég' a hálátlan jelen.
 Mellette elmegy százszor egy napon
 S nem kérdi: kit fed itt e sírhalom? . . .
 Repülj lelkem, repülj keletre:
 Ott nagy halott van eltemetve! . . .

Láttátok-e a tenger búsulását,
 Mikor hullámok egymást sírba ássák? . . .
 Midőn a szélvész zúgva-búgva dúl
 Rá a víz-mélyen ima zúg vadul . . .
 S egy szikla áll mezőn a víz felett
 Hullám- és szél előtt nem hajt fejet:
 Egy szikla: Mélius alakja . . .
 Meg nem töré a vész haragja! . . .

Nem szikla, nem; hisz' lelke lángolása
 Hőreb tüze; s az ige szent varázsa
 Zendül ajkán, mely öl s ad életet . . .
 Próféta vagy te, Ur vagyon veled,
 Melletted áll az Isten szent Fia.
 Ajkadnak nem lehet hallgatnia,
 Megnyitja a szív teljessége . . .
 Bontod szárnyadat, repülj az égbe! . . .

Óh Mélius, te multunk óriása
 Kelj föl sírodból, hogy mindenki lássa
 Nagyságodat, mely nem fogy el soha,
 Be sem takarja temető moha! . . .
 Alóla büszke fénye felragyog,
 Mert ott is élnek . . . élnek a nagyok.
 Rá villan a fény a világra
 Örökké sem hamvad ki lángja . . .

De ah a büszke fény márványra hulla,
 Rideg lapjáról tova siklik újra . . .
 Maradj, maradj a sírban nagy halott

Hideg, sötét: de jó helyed van ott . . .
 E nép, a melynek élted szenteléd
 Nem gondol rád, nem is pillant feléd . . .
 . . . Nem a korhadt, vén dombtetőre,
 Mit egy ország irigyel tőle! . . .

Ha más nép sarjadéka lettél volna:
 Mi fényözön borulna e halomra! . . .
 Emlékeden babér virulna itt,
 S kibontva a hír fénylő szárnyait,
 Neved ragadná a világon át,
 S meglopva a hajnalfény bíborát,
 Koszorút fonva homlokodra,
 Dicskoszorút fennen lobogva! . . .

De így, de így: aludj csak mély sírodban:
 Míg egy új reggel hajnalfénye lobban . . .
 Pihenj, pihenj . . . nagy volt a munka, nagy,
 Sok harc után most békehonba' vagy . . .
 De nyugtot tán a sír sem ad neked:
 Ha látod azt, hogy néped elfeled . . .
 S felejt a város, mely nevedre
 Nem büszke, de kevés lehetne! . . .

Ébredjete fel hát ébren levők ti! . . .
 Sirból kél a halott s az élőt költi . . .
 A nagynak mindenütt babér terem:
 Csak ő, csak ő nyugodjék jeltelen? . . .
 Te nagy város, felednéd hű fiad? . . .
 Értsd meg a szót, mely sírjából kibat! . . .
 Legyen oltár a domb tetője,
 Az égre láng esapjon belőle! . . .

Jánossy Zoltán.

Tündéri mysteriumok a keresztyénség hitéletében.

(Folytatás.)

A középkor egy tetemes részén keresztül tehát, egész a XII. századig, a nép vallásos meggyőződésének egyik alkatrészt képezte a tündéri mysteriumokban való babonás hit. Az emberi képzelet országában a természetfölötti alakoknak ismét egy új nemzedéke foglalta el a maga helyét, a melyek nem kevésbé voltak magasabb szellemi tulajdonokkal és rendkívüli hatalommal megáldott, de azért húsból és vérből alkotott, a halandókkal folyvást érintkező, azok sorsára jó vagy rossz befolyást gyakorló lények, mint a régi Hellas magasabb és alsóbb rendű istenei. Ujra női alakokkal népesültek be a vizek; a gondolatgyorsasággal eltűnő s ismét megjelenő szeszélyes szellemek szárnyasuhogásától reszketett a lég; a barlangok és bányák törpéket, gnómokat, manókat rejtettek magukban; minden hegynek, erdőnek, ligetnek megvolt a maga geniusa, kik bizonyos varázsszavak hallatára készséggel ajánlották szolgálataikat a halandónak; volt olyan, ki a tengeri szigetre átkelni akaró lovag rendelkezésére egy pillanat alatt állított ébenfából készült, selyem kötelekkel fölszerelt hajót; másik madárrá változtatta a lovagot, hogy a vár tornyába zárt imádottjának ablakára röpülhessen; egy harmadik tündér varázsgyűrűvel ajándékozta meg kegyenczét, kit az tetszése sze-

rint láthatlanná és legyőzhetetlenné tett. De maguk e fantasticus lények is kényök-kedvök szerint cserélgették alakjokat; kigyóvá, fehér szarvassá, kincset őrző sárkánynyá, baziliskussá, madárrá, vagy a női erényt őrző hermelinné változtak át.

Azt lehetne azonban gondolni, hogy e mesés lények nem is voltak soha a hitnek tárgyai, hanem inkább a költészetnek és a nép képzelgésének teremtményei, a milyenek ma is szerepelnek a népmesék és regék országában. De a dolog épen nem így áll; sőt inkább írott hagyományok tanúsítják, hogy mily életteljes, benső és általános volt a tündérekben és varázsszellemekben való hit. Magas rangú egyének, főpapok, sőt némely pápák is csatlakoztak e mysteriumokhoz, meg voltak győződve a varázslat, bűbájosság és igézet hatalmáról, sőt egyes magas állású emberek maguk is varázserővel bíró lények hírébe jöttek. Egy újabbkori francia író (Des Mousseaux) említi, hogy a poissy apátságban egészen a 18. század közepéig minden évben mise tartatott, hogy a tündérek bűbájossága az apácáktól eltávolíttassék. II. Calyxtus pápa az angyali seregekhez sorozza az ég és föld közt élő eme geniusokat. Sőt azt lehet mondani, hogy a pogány eredetű szellemi hatalmakat, Vivian és Melior tündért, a fehérkezű tündért, Melusina és Morgán varázsló-nőket, Merhát, a ki Arthur breton királynak ajándékozza a híres kerekasztalt és a számtalan apróbb természetfölötti lényeket közelebb érezték magukhoz és az emberi élet viszonyaihoz, mint a rideg fönsgben a Mindenható oldalán álló égi lakókat. Az angyalokat és szenteket kevésbé a földi, mint inkább a mennyei lét boldogságának eszközlőül tekintették; az ő pártfogásuk inkább volt helyén a halálos ágy mellett, a templomok sötét boltívei alatt, a temető küszöbén és a mennyország kapujánál. Az élet mindennapi viszontagságai, örömei, bajai közepezt inkább fordultak azokhoz a családi szellemekhez, inkább várták azoknak segélyét, vagy inkább félték rettenetes hatalmuk haragjától, a kik már pogány őseik tiszteletének és félelmének is tárgyai voltak, és a keresztyén vallás által nem töröltettek ki emlékezetökből, csak alsóbb rendű jelentőségre szorítottak alá a hit világában.

Midőn ezen kor emberei e geniusoknak tetteit, kalandjait, az emberekkel való érintkezéseikről szóló elbeszéléseket hallgatták, nem úgy fogták föl azokat, — mondja egy francia író, Antony Méray, — mint egyszerű költeményt vagy mesét, hanem a szentírat hitelességét tulajdonították e történeteknek. Áhítatosan keresztet vetettek, s az érdekesítő részletek hallatára elsápadtak. Hiszen azok a kalandok alkalmilag ő velők is megtörténhetnek! Ha este vagy éjjel magános ösvényeken, avagy rengeteg erdőön keresztül utaztak, melyek akkor még tele voltak vadállatokkal, révedezve nézegettek körül, hogy a sűrűből nem villan-e elő valamely manó lámpája, vagy más szellem szúró szemfénye, vagy a baziliskus karbunkulus szemei. Nyugtalanság és szorongó félelem közt, varázsigéket mormolva, ajánlották magukat valamely jóakaratóról ismert tündér vagy varázsló kegyeibe, avagy valamely égi szent pártfogásába.

Dr. Csiky Kálmán.

(Vége köv.)

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Ne borzadjanak a mély hangtól sem, mert ha erő is van benne, époly jól meg lehet hallani azt is, mint a kiáltást. Macaulay mondja Pitt Vilmosról: „Hangját akkor is meg lehetett hallani a képviselőház legtávolabbi padjain, mikor egész a susogásig szállott alá“. Nagyon jó megjegyzés az, hogy nem a legnagyobbat durranó ágyú röpíti legmesszebbre a golyót, egy fegyver durranása kisebb zajjal jár. Nem a hang magassága, hanem az erő, melyet abba önt az ember, a hatásos. Bizonyos vagyok felőle, hogy úgy is tudnék susogni, hogy hangom e nagy Tabernaculum¹⁾ mindenik szögletében hallható lenne, de viszont afelől is bizonyos vagyok, hogy lármázni és kiabálni is tudnék úgy, hogy senki se érthetne meg. Mutatvánnyal is szolgálhatnék, de talán ez a példa felesleges is, mivel attól félek, hogy Önök közül többen sikeresen foglalkoztak ezzel. A léghullámok oly rohamosan csapdoshatják egymásután a fület, hogy nem gyakorolnak tartós hatást a halló idegre. A tenta szükséges az íráshoz; de ha a tentatartót kiborítva, vele a papírlapot leöntik, azzal nem fejeznek ki semmit se, így van ez a hanggal is; a hang a tenta, nem nagy mennyiség szükséges belőle, csak bánni kell tudni vele, úgy hoz olvasható írást a fülben létre. Ha egyedüli dicsvágyuk Önöknek az, hogy olyanok legyenek, mint

„Stentor²⁾ kinek ércztüdejével

Ötven torok hangja sem ért fel“,

akkor rajta, mentül előbb kiáltsák magokat az Elysiumba, de ha érthetőségre törekeshetnek és így hasznot akarnak tenni, kerüljék el azt a szemrehányást, hogy „tehetetlenek és lármások“. Hallották már azt Önök, hogy éles hang hangzik el legmesszebbre: az a sajátságos kiáltás, melylyel az Ausztrália vadonában utazók élnek, messzeható voltát élességének köszöni. A harangszó messzebbre elhallatszik, mint a dobpergés, és, ez valóban különös is, minél inkább zenei (musikalis) valamely hang, annál messzebbre hat el. Nem a zongora megütése szükségeltetik ehhez, hanem a legjobb hangok helyes kihozása. Önök azért érezzék szabadon magokat hangerő tekintetében, s szálljanak alább hangjukkal gyakorta, higgyék meg, nagy megnyugtatóssá szolgál ez úgy a hallgatóság fülére, mint a magok tüdejére nézve. Kísérleljenek meg mindenféle módszert a pörölytől a széllapdáig. Legyenek most szelídek, mint a zephyr, majd bőszültek, mint az orkán. Legyenek egy szóval olyanok, a milyen minden józan eszű ember beszédében, mikor természetesen beszél; hevesen követel, bizalmasan susog, szívrehatóan eseng, vagy értelmesen elbeszél valamit.

Mindjárt a tüdő működésének mérséklése után helyezem e szabályt: Dallamosság legyen a hanghordozásban. Folytonosan változtatgassák a hangnemet s állandóan cserélgessék a dallamot. Hadd szólaljon meg a basszus, az alt és tenor. Tegyék meg ezt, kérem, úgy magok, mint hallgatóik iránt való könyörületből. Isten könyörületos irántunk s mindent úgy rendezett el, hogy vágyaink különfélékre irányuljanak; könyörüljenek Önök is embertársainkon s ne üldözzék azokat undort keltő egyformasággal. A legnagyobb gorbomb-

¹⁾ Az a nagy imaház Londonban, melynek Spurgeon a prédikátora.

²⁾ Stentor, egy thrák hős Homérnál, a ki nagyobb tudott kiáltani, mint 50. ember.

ság szegény embertársaikban aggodalmat kelteni az iránt, hogy fülök dobján félóra alatt egy ugyanazon hang rést nyit és átlukasztja azt. Mi a könnyebb módja annak, hogy valaki hülyévé vagy tébolyodottá tétessék, gondolják fel csak, mint ha folyton zümmögő méh vagy dongó légy kerülne halló szervébe? Micsoda szabadalmuk van arra nézve, hogy Önöktől ily kegyetlenséget eltűrjenek azon áldozatok, kik duruzsoló papolásuk alatt ott ülnek tehetetlenül? A jóságos természet gyakran megkíméli az ily duruzsoló méh boldogtalan áldozatait attól, hogy kínzásait teljes mértékben érezzék, édes álomba ringatva őket. Ezt talán csak nem óhajtják: beszéljenek akkor változatos hangon. Milyen kevés lelkesnek jut eszébe, hogy az egyhangúság álomhozó. Félek tőle, hogy az „Imperial Review“ írója által emelt vád betűről-betűre igaz igen sok atyánkfőről. „Mindnyájan tudjuk, hogy a szaladó esermely csergedezése, vagy a tenger morajlása, vagy a déli szél sírása a fenyvesek közt, vagy a vadgerle bugása édes, álmos bágyadt-ságot szül. Távolyon legyen tőlünk, hogy azt mondjuk, hogy lelkeszeink hangja legkevésbé is hasonló ezen édes hangok valamelyikéhez, de a hatás mégis ugyanaz, és csak kevesen tudnak ellenállani egy oly haszadalmas beszéd álomba szenderítő hatásának, mely a hang legkisebb változtatása, vagy a kifejezések föl-föleserélése nélkül tartatott. Valóban az „ébredés beszéd“ elnevezésnek nagyon kivételes alkalmazása éppen olyanok részéről, kik e tárgygyal leginkább foglalkoznak: szintén a mellett bizonyít, hogy a szószéki beszédek nagy többsége altató hatású. Utolsó eszt már az, mikor olyan az ígér-dető, hogy

A hallgatók mindenike
Zavartan tekint szerteszét,
Hallván, hogy „Vigyázz! a lezke,
S „Csak aludjál-t mond a beszéd“.

Bármilyen zengzetes legyen is hangjuk máskülönben, ha folyton egy hűrt pengetnek, hallgatóik azt a megjegyzést teendik, hogy távolról még kellemesebben hangzik az. Az emberiség nevében szünjenek meg papos hangot használni és kezdjenek el értelmesen beszélni!

Spurgeon után angolból

(Folyt. köv.)

Décsi Lajos.

Közügyeink.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlése.

Mint lapunkban már többször is jeleztük, Irodalmi Társaságunk ez évi közgyűlését folyó hó 6-án tartotta a budapesti ref. főgymnasium dísztermében Szász Károly püspök úr elnöklése alatt. Délelőtt választmányi ülés tartatott, melyen a választmányi tagok jórészt megjelentek. Itt mindenekelőtt tudomásul vétettek az elnököknek s Kenessey Béla titkárnak a Társaság mult évi működésére, tagjai számára és pénzügyaira vonatkozó több jelentéseik. Majd azon kérdés megbeszélésére került a sor, a mely az ezen évi közgyűlésnek legkiemelkedőbb, a Társaság jövő működési irányára rendkívüli fontossággal bíró tárgya volt. Ugy látszik, — s ez az, a miről mi a legbensőbb és legteltesebb örömmel referálunk, — úgy látszik, hogy megvalósul immár sokunknak azon régi óhajlásunk, vajha

Irodalmi Társaságunk felölelné a vallás-erkölcsi népies iratok terjesztésének ügyét is. Mondhatjuk, hogy az egész gyűlésnek e kérdés megbeszélése, az e czélból szükséges teendők megállapítása képezte legfőbb tárgyát. A választmányi gyűlésen fölvetvén az elnök úr ő Méltósága ez ügyet, Csiky Lajos kért mindenekelőtt szót s reflektálván azon beszédre, melyet a londoni Traktátus-terjesztő Társulat kiadványainak nem a magyar nép szája-íze szerint írott voltáról éppen az elnök úr csak nem régen mondott, előadta, hogy neki, mint a ki e Társulattal már huzamos évek óta szoros irodalmi összeköttetésben áll, bízott tudomása van arról, hogy a Társulat emberei e magyartalanságot éppen bennünket magyarokat kárhoztatnak, hiszen csak ők örülnének annak, ha a magyar nép kezébe eredetileg is magyar írók által készített vallás-erkölcsi olvasmányokat adhatnának. Elmondá, hogy a Társulat embereiben megvan a hajlandóság összeköttetésbe lépni Protestáns Irodalmi Társaságunkkal. Ők ellenőriznék azt, hogy mi ne adjunk ki a Társulat irányelveivel ellenkező, tehát nem tisztán keresztyéni iratokat, mi pedig vigyáznánk arra, hogy a kiadványok ezentúl tiszta magyar szelleműek, hangjokban minden kegyeskedéstől, népünk szellemének meg nem felelő, úgynevezett pietismustól mentek legyenek. Az angolok testvéri jobbot nyújtanak felénk, készek anyagilag erősen támogatni Társaságunkat, — hiszen csak a mult 1890. évben is 9927 frtot adtak ki a magyar nyelvű traktátusok terjesztésére, — miért ne fogadnók el e jobbot?! Melegen ajánlotta tehát, hogy a választmány tegye komoly megfontolás tárgyává ez ügyet, s lépjen föl határozott véleménynyel a délutáni közgyűlés elé. A választmány tagjai kész örömmel fogadták az eszmét, s kimondván, hogy igenis bele mennek az egyesülésbe, ha a vallás-erkölcsi kiadványok megválasztásában miénk lesz az utolsó forum, s ha a kiadványokon rajtok lesz Irodalmi Társaságunk neve, vagyis czéggje: a délutáni közgyűlés elé a fővárosi választmányi tagokból és még 3 vidéki tagból álló bizottságot jelöltek ki az angol Társulattal való illyezelű egyesülés módozatainak megállapítására.

A délutáni közgyűlésen igen nagy számmal vettek részt az Irodalmi Társaságnak úgy fővárosi, mint vidéki tagjai. A jelenvoltak lehető teljes névsorát jövő számunkban közölni fogjuk. Szász Károly elnök úr megnyitván az ülést, sajnálattal jelenti be, hogy a Társaságnak úgy díszelnöke, mint elnöke ezúttal nem lehetnek jelen a közgyűlésen. Lelkes beszédében hangsúlyozza a tagok gyűjtésének, a protestáns öntudatnak és az összetartozóság érzetének szükséges voltát. Elmondja, hogy a Társaság nem éri el kitűzött feladatát, ha csak a Szemle és egyéb tudományos értékű kiadványokkal lép a világ elé, de szükséges immár, — mert ezt mindinkább sürgetni, sőt követelni kezdik — szükséges a vallás-erkölcsi népies kiadványok terjesztéséhez is hozzá kezdeni. A lelkesen megéljenzett elnöki megnyitó beszéd után Kenessey Béla olvasta föl titkári jelentését. Ismerjük már azt a nemesen tiszta, emelkedett, úgy a szívet, mint az észet egyaránt megnyerő hangon írott jelentéseket, a melyeket Kenessey barátunk szokott ilyen alkalmakkor adni. Most is mindnyájunkat megnyerőleg, sőt elragadólag szólott ő, s mindinkább meggyőzött a felől, hogy nála ügybuzgóbb, lelkesebb titkárt Társaságunk semmiképen nem találhatott volna. Jelentésének jó részét lentebb s egy vagy két következő számunkban közölni fogjuk. Úgy az elnöki, mint a titkári jelentésben élénken hangsúlyozva levén a tagok gyűjtésének szüksége, Hegedűs Sándor orsz. gyűlési képviselő, vál.

tag erőteljes s többször megéljenzett beszédben kelt ki az ellen, hogy a taggyűjtő bizottság nem fejt ki kellő tevékenységet. A taggyűjtést szervezni kell, szervezni kell az erőket az actióra, mert a czél nem az, hogy a Társaság a zöld asztalnál összeülve, elméleti fejtegetésekbe bocsátkozzék, hanem az, hogy legyen a nemzetnek s különösen a protestantismusnak világító és erősítő eszköze. Perlaky Elek és Fejes István felszólalása után Szász Károly püspök úr javaslatára az elnökséget bízta meg a közgyűlés a taggyűjtő bizottságnak mielőbb leendő szervezésével. A közgyűlés végén a vidéki választmányi tagok sorába, az elhunyt Szabó Károly kolozsvári egyetemi tanár helyére Dr. Bartha Béla eperjesi jogtanár választott meg.

A titkári jelentésből közöljük a következő közérdekű részleteket.

Társaságunk életképességéről bizonyosságot tesznek kiadványai és itt a fővárosban rendezett vallás-erkölcsi tartalmú felolvasásai; míg fejlődéséről meg tagjai számának növekedése s ezzel szoros összefüggésben anyagi viszonyainak javulása.

Mult évi rendes közgyűlésünk óta, a mikor még csak a Protestáns Szemle egy kettős és más két füzetének s a Linczi békekötés története című monographiának megjelenését jelenthettük, kiadványaink közül egymás után hagyta el a sajtót a Társaság *Évkönyve*, az elnöki megnyitó beszéddel, a titkári jelentéssel és a tagok teljes névsorával, Szeremley Sámuel: Szőnyi Benjámin és a hódmezővásárhelyiek című korrajza, a Károli Emlékkönyv, Szász Károly, II. Kiss Kálmán, id. Kiss Áron, Csontos József és Fűzy János cikkeivel és a Protestáns Szemlének két terjedelmes füzete, melyet a jelen évben már ismét kettő követett. E kiadványokban az 1890. évre összesen 41 ívvel adott a Társaság többet, mint a menyire tagjaival szemben alapszabályilag kötelezve volt, így akarván pótolni az 1889-re esett kevesebb ívszámot. Hogy kiadványainknak mennyi az irodalmi és culturalis értéke: azt megítélni nem a mi feladatunk, mi csak annyit mondhatunk el, hogy a kiadványok lassanként mind több és több írónkat vonták munkálataink körébe s a Szemlének minden egyes füzete még eddig mindig egy-egy újabb zaslónkhoz állott íróval is dicsekedhetett első és régebbi támogatói mellett.

A kiadványoknak anyagi sikeréről e pillanatban még nem tehetek jelentést, a mennyiben azoknak a könyvárúsnál elárúsított példányairól csak a f. hó végén fog beszámolni Társaságunk bizományosa. De egyik monographiánkról már most is igen öröndetes jelentést tehetek. Ugyanis Szeremley fentebb említett „Szőnyi Benjámin és a hódmezővásárhelyiek“ cz. munkájára magával a tisztelt szerzővel való előzetes megbeszélés után elnök úr ő Méltóságának szíves beleegyezésével példányonként 1 frtos leszállított árral előfizetési íveket bocsáttam ki, melyek közül százat Hódmezővásárhelyre és 100-at a békés-bánáti egyházmegye nagyérdemű espereséhez küldöttem. Nt. Szabó János esperes úr egy meleg hangú körlevél kíséretében volt kegyes az előfizetési íveket szétküldeni, míg Hódmezővásárhelytől meg Papp Imre és Karacsony Dániel lelkész urak fáradoztak az aláírások gyűjtésében, s az eredmény az lett, hogy a december 15-én lejárt határidőre csak magából Hódmezővásárhelyből 190 példányt rendeltek meg és az egyházmegye különböző egyházaiból körülbelül 30 példányt. E nagy számú megrendelést természetesen legelső sorban magának a nagynevű szerző munkája értékének kell tulajdonítanunk, de nem kis része van ebben a lelkes felhívást kibo-

csájátot esperes úrnak és a buzgó gyűjtőknek is. Csak tudnunk kell adni valami igazán értékeset a közönségnek, és csak legyen buzgóság, mely a jónak érdekében fáradni nem restell, sőt inkább hévvel, lelkesedéssel hívja rá a figyelmet: mindjárt meg van az érdeklődés is és a közönség a maga látszólagos lethargiájából felébred. E monographiával elért siker egyszersmind biztató lehet a népies kiadványok megindítására is, úgyannyira, hogy némi garantiát nyújthat ez arra nézve, hogy e vállalat esetleg minden nagyobb áldozat nélkül önmagát el-tartaná, ha Békésbánát ügybuzgó esperesének és Hódmezővásárhely lelkes papjainak lelkes példájára az esperes, lelkész és tanító urak ügyszeretete állana be a vállalat colportageává.

A Társaság szellemi életének mozzanatai között kell megemlékeznünk azokról a vallás-erkölcsi felolvasásokról, melyeket a Társaság itt a fővárosban a folyó év február 12. — márcz. 19-ig rendezett. Nem Társaságunk érezte meg először ily szellemű felolvasások tartásának szükségét, ő most csak a maga működése körébe vonta be ezeket, mert belátta, hogy bennök sok építő erő rejlik s alkalmasok nemesak az egyház iránt való érdeklődés felébresztésére, hanem maguknak a testvér-egyházak híveinek szorosabb kötelekbe való egybefűzésére is. A fővárosi ág. hitv. ev. egyház igen tisztelt presbyteriuma szíves volt felolvasásaink tarthatására a főgymnasium dísztermét egészen ingyen átengedni, reánk csak a fűtés és a világítás minimalis önköltségi ára háramlott. A fűtés, világítás és a teremrendezés költségeit, melyek mégis 34—35 frtra rúgtak, aztán Szilassy Aladár tolnai egyházmegyei gondnok úr ő Méltósága volt kegyes magára vállalni, ez a mi minden egyházi és közelebbről minden vallási és jótékonyági mozgalmaink iránt annyira érdeklődő és mindig áldozatkész, igazi nemes lelkű patronusunk. A felolvasásokat dr. Pulszky Ágost tud. egyet. ny. r. tanár, dr. Csiky Kálmán műegyetemi tanár, Petri Elek, Kenessey Béla és dr. Szabó Aladár theol. akad. tanár és Szász Károly püspök urak tartották, mindig nagy és előkelő közönség jelenlétében s fokozódó érdeklődése mellett. Dr. Pulszky „A felekezetek szerepe az államban“ czímmel tartott szabad előadást, dr. Csiky művelődéstörténeti adatokat olvasott fel a hit és babona köréből, Petri a vallásnak a mindennapi életben való szerepéről szólt, Kenessey női jellemképeket mutatott fel a bibliából, dr. Szabó a külföld egyes városainak vallásos életéből adott vázlatokat, míg Szász Károly lelkes szavakban Társaságunk eddigi működéséről szólt, s főleg a népies olvasmányokról értekezett, felhíván ezekre és az ezek kiadására rendelt Károli-alapra a közönség figyelmét s kérve támogatását. A mint a közölt tárgyakból látható, a felolvasások tárgya igen változatos volt s e szerint különböző volt a hatás is, melyet keltettek, de egységet öntött beléjük az a czél, melyért tartattak, t. i. hogy közönségünk minél inkább foglalkozzék a vallási és egyházi dolgokkal. Előbb meg kell szoktatnunk közönségünket, hogy általánosabb körben mozgó eszmék kössek le figyelmét, s csak majd lassanként mehetünk abba bele, hogy bizonyos egyöntetű terv szerint megállapított felolvasásokkal, kizárólag csak specialis vallási és egyházi kérdésekkel foglalkozhassunk. Erre nézve üdvös lenne, ha már ez év telén ismét rendezhetnénk ily felolvasásokat, hogy bennük meglegyen a folytonosság; de üdvös lenne az is, ha vidéki választmányi tagjaink is megkísérelnének ily özszejöveteleket rendezni, s mintegy ezek által ébresztetni fel, avagy tartani ébren Társaságunk iránt az érdeklődést és költögetni az együttérzés és együttműködés önértet emelő tudatát.

Irodalmi dolgainkkal kapcsolatban kell jelentést tennem a Szöllősy Antal makói ref. lelkész úr által kitűzött pályakérdésről is. A pályázat a múlt évi december 31-én járván le, a kitűzött kérdések mindegyikére 1—1 munka érkezett be: „Megismeritek az igazságot“ és „Az igaz ember hitből él“ jelleggel. A két pályamű bírálatát Szilágyi Sándor egyetemeni könyvtári igazgató, Farkas József és Révész Kálmán theol. tanár urak voltak szívesek elvállalni. A felkért bírálók közül egy a pályadíjat mindkét műnek kiadatni véleményezte, a másik kettő azonban tekintettel arra, hogy bennök semmi újabb adat ninesen, csak egészen a régi nyomokon járnak s a feldolgozásban is lazák és a Szemlében való közölhetés mértékét, holott ez a pályázat feltételei közé tartozott, egyáltalában nem ütök meg, a pályadíjra nem tartják érdemesnek sem az egyiket, sem a másikat.

Választmányunk határozata szerint a pályadíj nemeslelkű, megajánlója nt. Szöllősy Antal úr felkérendő, ha vajjon beleegyeznek-e, hogy újabb pályázat hirdetessék, még pedig olyformán, hogy az egész 100 fritos pályadíj csak az egyik kérdésnek, — Szegedi Kiss István reformátori működése 1542—1543-ig, — megfejtésére tűzethet ki s a pályázat határideje lenne 1892. december 31. Ha a pályakérdés kitűzője ebbe belenyugszik, úgy Társaságunk még egyszer pályázatot hirdet az egyik kérdésre a most lejárt pályázat feltételei mellett, csak hogy a kettős pályadíjat egy munkára tűzi ki.

Közli:

Cs. L.

(Vége köv.)

A debreczeni egyházmegye közgyűlése.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye tavaszi rendes közgyűlést folyó hó 7-én tartotta meg a debreczeni presbyterialis épület nagytanácstermében. A közgyűlés elején egyhangúlag kimondták, hogy Sinai Károly világi tanácsbíró, ki e tisztségnek már hosszabb idő óta nem felel meg, ezen állásáról lemondottnak tekintetik s helyébe új tanácsbíró fog választatni. Főleskettetett Fráter Barna derecskei főszolgabíró, mint újonnan választott egyházmegyei jegyző. Bészler Imre, H.-Sámsonba megválasztott lelkész ezen állásában megerősítették, miután a választása eilen beadott felelkezés visszavonatot. A lelkészjelölő bizottságba beválasztottak Nagy Lajos, Fráter Gyula és László János rendes, Gyulai László, Némethy Lajos és Nadányi Miklós póttagokul; egyházkerületi képviselőül pedig Fráter Gyula, Nagy Lajos, Nadányi Miklós és Gyulai László választottak meg. Legfontosabb tárgyát e gyűlésnek a debreczeni egyháznak lelkészi körökre felosztására s önálló egyházmegyévé alakulására vonatkozó javaslat képezte, melyet Szele György egyházmegyei egyházi jegyző ismertetett meg a közgyűléssel részletesen E rendkívül fontos, nemcsak a közgyűlés, de az előző napi lelkészi értekezletnek is minden figyelmét igénybe vevő nagy ügyben László János egyházmegyei egyházi főjegyző a következő indítványt terjesztette elő:

„Jóllehet a debreczeni egyház presbyteriuma által készített s egyházmegyénkre a főtiszt. püspöki hivatal útján terjesztett „Javaslat“ sehol a gyülekezet összes tagjaira nehezedő vagy nehezethető újabb teherről nem emlékezik; miután azonban a dolog természetéből minden kétséget kizárólag következik az, hogy életbe léptetés esetén az igen nagyfontosságú átalakulásokra, sőt egy egészen új viszony létesítésére

vonatkozó „Javaslat“ bizonyosan fogna a debreczeni egyházra új terhet hozni, sőt 64-ik §-ában a 2-ik §-ban hangsúlyozott egységgel ellentétesen most is már, a gyülekezet tagjai által eddig nem ösmert terhet ró a halottaikat temető szomorú felekre; ez irányban pedig egyházi törvényünk 20-ik §-a határozási joggal az egyházközséget ruházza fel;

Miután az egyházi törvény 36-ik §-a az egyházmegyék területén eszközölni való változtatásra nézve javaslattételre az egyházmegyét jogosítja, az érdekelt egyházközség meghallgatását pedig világosan rendeli, miből tehát egyenesen következik, hogy jelen esetben nem az arra jogosított egyházmegye tevén javaslatot, az ide felterjesztett ügyben, azaz az egyház presbyteriumának „Javaslatára“ nézve, az érdekelt egyházközség törvényesen nyilatkozó nézetét az egyházmegyének ösmernie kell, s ezt tőle az egyházközség méltán és törvényre támaszkodva meg is várhatja;

Miután az egyházi törvény 19-ik §-a a presbyterium intézkedése alá csak az egyházközség belügyeit helyezi, a „Javaslat“ igen lényeges része pedig nemcsak magának az egyháznak belügyeivel foglalkozik, hanem az egyházmegyével fennálló százados viszonyának megszüntetését is czélozza, az egyház belügyeire nézve is új viszonyt akar létesíteni;

Miután az egyházi törvény 21-ik §-ának alapján az egyházközségek jogainak mimódoni gyakorlására nézve a főtiszt. egyházker. 1882. nov. hó 27—29. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvének 333. sz. a kötelezőleg, és pedig kivétel nélkül minden egyházat kötelezőleg határozott;

Miután a „Javaslatban“ tervbe vett és felölelt intézkedések, módosítások nagyon hosszú időre kiható s felette lényeges átalakulások s különösen annak az egyházmegyévé alakulás által egy százados viszony felbontására czélzó §-ai nagyon is méltók arra, hogy a fényes és nagy intellectualis erejű debreczeni egyházban, a világos törvény szerint különben is csak az egyház belügyeinek intézésére jogosult presbyteriummal szélesebb körben is megfontoltassanak, s így a 40,951 lelket számláló nagy és fényes egyház tagjainak közérzete s óhaj-tása, a törvény által megadott, sőt megrendelt úton kifejezést nyerjen;

Miután a „Javaslat“-nak az a czélzata, melyszerint a debreczeni egyházat egy százados viszony felbontásával az egyházmegyétől elválasztani akarja, e mi mostani debreczeni egyházmegyénk érdekét is a legközelebről és legmélyebben érinti, és pedig elannyira, hogy e felettébb fontos tárgy minden oldalról komoly és beható tanulmányozást kíván, mire pedig e jelen közgyűlésünkön a neki jutott idő teljességgel nem elegendő; s végre

Miután a „Javaslat“-nak több igen lényeges részei és §-ai is körültekintő, s nemcsak a jelent, de a jövő eshetőségeit is nagy figyelemmel számbavevő megfontolást kívánnak, a mire nézve mindenkor a bizottsági komoly tanácskozások bizonyultak be legalkalmasabbaknak:

Mondja ki a nagy. egyházmegyei közgyűlés, hogy 1-ör a debreczeni egyház presbyteriuma által készített s ide terjesztett „Javaslat“ érdemleges tárgyalásába ezúttal nem mehetve, az az egyházi törvény vonatkozó §-ainak megtartásával az egyházközségi közgyűlésen leendő tárgyalás végett az egyháztanácshoz visszatételük;

2-ör az egyházmegye kebeléből egy egyháziakból és világiakból álló bizottság küldetik ki, mely a debreczeni egyház presbyteriumának „Javaslat“-át, s a majd erre hozandó egy-

házközségi közgyűlési határozatot minden részeiben is behatóan áttanulmányozván, a következő egyházmegyei gyűlésre egy szabatosan formulázott véleményezést terjeszsen be, mely a tervbe vett módosításoknak teljes megvilágításán kívül alapul szolgálhasson az esetleg egyházmegyévé alakulás fontos kérdésének oly megoldására, hogy az egyházmegye minden szellemi és anyagi érdekei minden kételyt kizárólag megóva és biztosítva legyenek.

Beadja a debreczeni ev. ref. egyházmegye 1891. évi ápr. hó 7-én tartott közgyűlésébe László János, egyházmegyei tanácsbíró.

Az indítvány ellen és mellett többen felszólaltak a debreczeniek, illetőleg a debreczenvidékiek közül, nevezetesen Némethy Lajos, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán, Nadányi Miklós, Szele György, Dr. Bakos Imre, Dávidházy János és végül az indítványt tevő László János. Az eredmény az lett, hogy László János indítványa 29 szavazattal 13 ellenében egész terjedelmében elfogadtatott. Dávidházy János esperes úrnak a gyűlés elején felolvasott, érdekes mozzanatokban gazdag és nagy gondtal készített esperesi jelentéséről és a gyűlés egyéb tárgyairól jövő számunkban fogunk referálni. **X.**

Irodalom.

Warga Lajos. A ker. egyház történelme. III. k. 1. füzet.

Theol. irodalmi viszonyaink között nagy szabású munka és küszöbön álló szerencsés befejezése az érdeklődők figyelmét bizonyára az egész munkára fogja irányítani. — A tanuló ifjúságnak van ugyan szánva első sorban, de századunk különös szellemi sajátosságai köteletségévé teszik mindenkinek, ki műveltségre igényt tart, hogy az egyház történelmét ismerje. Gondolom, szerző is ezt akarja jelezni, midőn a jelen füzet „bevezetésében“ (61) írja: „A XIX. század egyháztörténelme már többé nem azonos a kereszténység történelmével“. Mert a nagy forradalomra következett kiábrándulás nyomán támadt vallásos élet nem volt múló mámor vagy futó láz, hanem valóságos újjászületése az egyházi életnek, s ama kezdet lendülete rezeg át életünk minden nyilvánulásán mind e napig; a vallásos, vagy mondjuk, egyházi fejlődés uralkodik mindenütt oly kiváló módon, hogy alig van egyetlen mozzanata társadalmi és politikai életünknek, melynek rokon mozgalom nem felel meg az egyházi téren és viszont. A prot. egyházban ugyan, ennek természete szerint, e folyamat inkább bensőleges, nem annyira szembeütő, míg a r. kath. egyházban, látható egyház jellegének megfelelőleg, ez kézzel fogható.

Warga történelmének ügyes szerkezete minden tekintetben kielégíti úgy a tanuló, mint a művelt olvasó várakozását. Nem sorolja az adatokat pusztán egymás mellé, hanem azokba életet is önt; elbeszélése a nagy események lebonyolódásának szemtanúivá tesz bennünket, egy-egy jegyzetben a kulisszák mögé is enged tekintenünk s a szereplő személyeket legtöbb esetben oly világításban állítja elénk, hogy majdnem látjuk tetteik rúgóit is. Minden fejezet egy-egy kép, a felölelt tárgy teljes rajza s oly keretbe foglalva, mely maga is vonzza az olvasót. Látszik, hogy szerző teljesen uralkodik gazdag ismeretein; széles látkör s e mellett nagy tapintatosság kellett hozzá, a bő halmazból azt kiválasztani, mit az egyiknek tudni okvetlen szükséges, de a kevesebb igényűt sem untassa. Ezen kívül nagy érdeme szerzőnek, hogy a források megnevezésével az

egész ide vonatkozó irodalommal megismertet. Valóban, e tekintetben a munka aránylag tökéletes; az első rendű források közül egy sem hiányzik. A tanuló s kutatni akaró bátran követheti ez útbaigazítást. Másrészt a munka iránt nagy bizalmat kelt, ha látjuk, honnan merített a szerző.

Minden történelem a bölcsesség tárháza, de legtöbb joggal mondható ez azon történelmekről, melyek századunkkal, a családások századával foglalkoznak. Századunk a „tévedések játéka“. A legnagyobb csalódást, s nem egyet, de többször és többet már, tapasztalta a század, s észlelhetjük mi a pápa hatalma és befolyására vonatkozó dolgokban és eszmékben. A legnagyobb tévedés az a bizonyos liberalismus, melyet mindenki hangoztat és senki sem gyakorol, mely mindig hajótörést szenvedett s mégis egyedüli mentő csónaknak tekintetik. Azt mutatja századunk képe, hogy e gazdag, műveltnek híresztelt s bámulatosan magas szárnyalású kor eszmékben oly szegény, hogy szájalmat gerjeszt; de egyszersmind megtaníthat arra a bölcseségre, hogy a Krisztus a mi gazdagságunk.

Warga jelen füzete, melyet röviden bemutatni szándékszunk, igen tanulságos e részben, tárgyalván a r. kath. egyház viszontagságait, megaláztatásának s győzelmeinek változatait a bécsi congressustól napjainkig. Előbb a pápaság történetét, azután a római egyház történetét az egyes államokban s a harmadik fejezetben a tan, tudomány és élet alakulásait a kath. egyházban adja elő. Igen természetes, hogy az egyes cikkek nem egyenlő terjedelműek; a 4. cikk IX. Pius és a vaticani közzsínat, a 7. cikk a francia katolikus egyház, a 14. cikk a második porosz egyházi viszály és a kath. egyház az új német birodalomban, és a 16. cikk a katolikus egyház Magyarországon, fontosságukhoz s nagy jelentőségükhöz mérten részletesebben tárgyalatnak, mint a többiek.

Uj Sövé.

Venetianer Sándor.

(Vége köv.)

Unitárius történetírás. Nehány megjegyzés Kanyaró Ferencz „Unitáriusok Magyarországon“ című munkájára. Irta Révész Kálmán, a pápai ev. ref. theologiai akadémia ny. r. tanára. Jeleztük egyik közelebbi számunkban azon művet, melyre R. K. barátunk a kezünk alatti kis füzetben megjegyzéseket tesz. Üdvözljük őt, hogy nem hagyja szó nélkül azon sok történeti elferdítést, elfogult szellemben írott állítást, melyektől csakúgy hemzseg a szóban forgó munka. — Kimutatja Révész, hogy Kanyaró nem jöhet, mint történetíró, komolyan számba, mert nem elfogulatlan, nem tárgyilagos; hogy ádáz gyűlölettel fordul a kálvinizmus és annak férfiai ellen; e végből aztán mutatványokat közöl Kanyaró művéből, melyet, ismételve mondjuk, mi is részletesen fogunk ismertetni.

Megjelentek. 1. Megjelent immár második kiadásban is Károlyi Gáspár élet- és jellemrajza. 12 darab arannyal jutalmazott s a gönczi emlékűnnepen felolvasott pályamű. Irta S. Szabó József, naprágyi ev. ref. lelkész. A Károlyi-szobor és vizsolyi templom képével. Ára 20 kr. A tiszta jövedelem a „Károlyi-alap“ növelésére fordítatik. Sárospatak. Nyomtatta Steinfeld Béla, az ev. ref. főiskola betűivel. — Szívesen ajánljuk áldott emlékü bibliafordítónk ez életrajzát lelkéseink s általalok a hívek figyelmébe. Legyen ez meg minden protestáns család könyvei között. — 2. A Károlyi-biblia háromszázados ünnepének emlék-könyve. Kiadta a Károlyi-Emlékbizottság. Szerkesztette: Radácsi György sá.

rospataki theologiai tanár. A tiszta jövedelem a „Károlyi-alapot” illeti. Bolti ára: 1 frt 25 kr. Sárospatak. E szépen kiállított könyv a szobor-leleplezési ünnepélyen mondott beszédek, felolvasott életrajz s általában minden, a gönczi ünnepélyvel összekötöttségben levő emlékiratok mellett tartalmazza a Károlyi-szobor és a vizsolyi templom képeit, valamint a vizsolyi biblia egyik lapjának facsimiléjét. Megismertet bennünket a szobor-állítás egész történetével. Mint rendkívül értékes, magyar prot. egyházunk történetében nevezetes mozzanatot jelző művet, szép czéljára is tekintettel, melegen ajánljuk egyházunk minden hű fiának és leányának pártoló jóakarataiba. — 3. Prot. Szemle. Harmadik évfolyam, II. füzet. Megérkezett hozzánk Szemlénk új füzete is következő gazdag tartalommal. I. Értekezések, tanulmányok: Kermann Dániel élete. Zs. M. Egyházi tanulmányút francia földön. Balogh Ferencz. Révész Imre a magyar reformáció kezdetéről. Révész Kálmán. A korinthusi gyülekezet bajai. Dr. Masznyik E. A reformáció Magyarországon a mohácsi vészig. Zoványi Jenő. II. Könyvismertetés. Fáy András életrajza. Irta Badies Ferencz. — Fáy András élete és művei. Irta Erdélyi Pál. — Kenessey Béla. III. Missióügy. Belmissiói levelek. Csiky Lajos. IV. Irodalmi szemle. A) Hazai irodalom. B) Külföldi irodalom. Nem sokára részletesebben írunk e füzet tartalmáról.

Különfélék.

A folyó év első negyede már lejárt, s mi egész kedvetlenül konstatálhatjuk, hogy Lapunk megrendelőinek még felerésze sem küldött semmit be a Lap díjából. Arról pedig még nagyobb kedvetlenséggel emlékezünk meg e helyen, hogy a mult évről folyvást nagy mennyiségű követelésünk van hátrálékban. Sürgetve kérjük a hátrálékosokat, szíveskedjenek a díjakat mielőbb beküldeni a kiadóhivatalhoz. Szerkesztőség.

A református konvent folyó hó 7-én tartotta első ülését Budapesten a ref. gymnasium dísztermében. Br. Vay Miklós nagy hatás mellett mondta el megnyitó beszédét, melyet közelebbi számunkban közölni fogunk. A tagok igazolása s a tárgysorozat megállapítása után meghatározták a különböző bizottságok ülése idejét. A francia református egyház zsinatjára, a presbyteri rendszert követő református egyházak szövetségének Canadában tartandó gyűlésére vonatkozó meghívásra, s az észak-amerikai Egyesült-államok presbyteri egyházának egységes hitvallás létrehozása czéljából megküldött fölhívására a konvent a jövő évi gyűlésen fog határozatot hozni, mivel a kérdéses meghívók 1892-ik évre szólnak. Tudomást vett a konvent az állami segélyezésben részesített gymnasiumok részére az eddigi rendszeres segélyek keretén kívül nyújtott összegek mennyiségéről. A szupplikáció ügyében megkérdezett egyes egyházkerületek egymással annyira ellentétes álláspontot foglaltak el, hogy a konvent czélszerűbbnek találta a kérdést a zsinati tárgyak közé sorozni. A közalapi végrehajtó-bizottság jelentéséből kiemeljük a következőket: tőkeálladék a Jordán-alappal együtt 368 ezer frt. Mult évi bevétel: közalapi adóból 79,806 frt, kamatokból 15,983 frt. Az előző évi maradékot is számításba véve 24,000 frt tőkésítésre, ugyanannyi tőkesegélyezésre, 26,000 frt egyszersmindenkori segélyre, 22,000 frt missiói czélokra, végül 8000 frt a lelkesi

gyámintézet javára fordítatik. Egyházkerületünkől a következő egyházak részesültek segélyben: 100—100 frtot kapnak: Resicza-Bánya, Bereg-Som, Buesu, Kis-Lónya, Makos-Jánosi, Fugyi-Vásárhely, Pelbárthida, Monostor-Pályi, Alsó-Ábrány, Uj-Léta, Király-Darócz, Ó-Pályi, Parasznya, Kótaj, N.-Varsány, Téth, Csermő, Dara, Ura; 50—50 frtot: Dobrács-Apáti, Kis-Kőlc, Magas-Liget, Pettyén, Szamos-Kóród, Bánfalva, Földeák, Fűzes, N.-Szredistye, Szkulya, Csetfalva, Geese, Kigyós, Macsola, T.-Kerecseny, Uj-Dávidháza, Zápszony, Fugyi, F.-A.-Józsa, Ér-Tarcsa, Gálospetri, T.-Ugh, Domahida, Kaplony, Kr.-Szent-Miklós, Fekete-Patak, Gödényháza, Tivadar, B.-Ábrány, Nagyalu, Ensesencs, Rohod, Szentleányfalva, Szintye, Asztalos, Cs.-Ujfalva, Hermánszeg, Jánk, K.-Tótfalu, Ricse, Szamos-Becs, Szamos-Ujlak. 200 frtot Nagy-Szőllős, 150 frtot Tisza-Lök. Lelkészek: 30—30 frtot: Bodor Pál, Melegh Albert, Kodi Márton, Somogyi János, Veres István, id. Balajthi J., Batta F., Bereczki János, Darsci M., Görömbei P., Miklós József, Nemes F., Vajas I., Matolcsi János, Szokolai József, Balogh Imre, Egeresi I., Kalas István, Lénárt Péter, Molnár Mihály, K. Szabó József, Kalmár F., Kiss Lajos, Lengyel P., Nagy K., Györffy E., Máté L., Sárkány L., Fodor B., Nagy József, Árokháti B., Bakos Pál, Csobán Zs., g. Nagy Lajos, Görömbei J., Nemes M., Bélteki Gy., Csépké Péter, Domján P., Ferenczi J., Losonczy G., Szőke I. 40 frtot: Deák M., Pásztor L. 50—50 frtot: Balajti K., Barkász B., Hajdu A., Hajdu Zs., Kürthi K., Pásztor I., Kölesey Zs., Péter S., Peterdi P., Tariska L., Bokros B., Vári J., Bán Sándor, Csécsi N. Imre, Csuka J., Fazekas M., Kéri P., Lányi K. Turóczy Gy., Baktai Á., Szabó József, Kiss Sándor, Fekesházi Gyula, Nemes István, Pásztor István, Méricz K., Nyiri Gy. Osváth P., Szabó Elek, Szabó Lajos. 70—70 frtot: Szekeres Sándor, Pótor Dániel. 80—80 frtot: Barkász Albert, Jakab A., Nagy Bernáth. Megjegyezzük, hogy a segélyezésre vonatkozó adatokat a „M. H.”-ből vettük át, annál fogva teljes hitelességéről nem kezeskedhetünk. (Folyt. köv.)

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület tanügyi bizottsága — a mint előre jeleztük volt — f. hó 4-ik napján tartotta gyűlését Kiss Áron esperes, Vályi János főgondnok urak elnöklete alatt 6 egyházi, 2 világi s 22 tanár-tag jelenlétében. A gyűlés kiválóbb tárgyai ezek. A Thót Ferencz tanár lemondása folytán üresedésbe jött bölcsészeti tanszék tárgyai és órái megállapítottak, azon módosítással, hogy a bölcsészeti erkölcstan és aethetica heti 2—2 órán az encyclopaediától külön előadandónak határozottatott; a pályázat meghirdetése május 3-iki határidővel elrendeltetett (bővebben a pályázati hirdetésben). A tanárkari előterjesztés hathatós szavakban sürgeti ezúttal is a jogbölcsészeti s többi tárgyak előadására egy külön jogi tanszék felállítását, úgy szintén a kevesebb javadalmat élvező 5-ik theologiai tanár díjazásának a többi akadémiai tanárral egyenlősítését. — Gymnasiumi igazgató jelentése a tanulók létszámáról (év elején: 599, II-ik harmad végén 573), kedvező előmeneteléről és erkölcsi állapotáról örvendetes tudomásul vétetett; az V-ik osztályban a jövő évre szükségesnek mutatkozó párhuzamos osztály felállítása a régóta sürgetett új tanszékek szervezése ügyével kapcsolatosan tárgyalatván, elintézés végett egy a főiskola szellemi és anyagi ügyeit egyiránt felölölő, külön egyházkerületi bizottság elé terjesztendőnek véleményeztetett, mely az új tanszékekre nézve is javaslatot készíteni hivatva leendő. (Vajha az ily szembenő, úgyszólván évről-évre ismétlődő kényszerhelyzetek beláttatnák az intéző körök-

kel valahára az épen ily, szellemi és anyagi ügyekre egyiránt kiterjedő hatáskörben működő igazgató tanács elodázhatlan szükségét — a mint a mellett Lapunk is határozott állást foglalt volt; — mert az mégis szomorú állapot, hogy a főiskola legfontosabb, legéletbevágóbb ügyei esetről-esetre kiküldendő bizottság véleménye alapján intéztesenek és plane olyan bizottságban, a melyben például ezúttal egy tevékenységéről ismert s az irányadásra méltán jogosultnak tartható bizottsági tag komoly indítványához képest az egyházkerület küldöttségének az egyházkerület egyik alárendelt közege a főiskolai gazdasági tanács küldöttségével, mint egyenjogú féllel kell tanácskoznia). — Legnagyobb vitára a görög nyelv fakultatívva tétele adott alkalmat. Az egyházkerületi közgyűlés ez évre az V-ik osztályban a felmentést engedélyezvén, a továbbiakra s általában az elvi álláspont megjelölésére, véleményadásra a debreczeni főgymn. tanárkart hívta fel. A tanárkar az elnöklő igazgatónak szavazatával többségre emelkedett, egyébként nagy gonddal kidolgozott előterjesztésében a görög nyelv kötelező tanulását kívánja s az országos törvény által megengedett felmentést igénybe venni nem javálja. A tanügyi bizottság azonban beható hosszabb vita után 14 szóval 8 ellenében nem fogadja el ezen javaslatot, hanem a már megkezdett görögmentes tanfolyam tovább fejlesztését a fentebb ajánlatba hozott bizottság elé utalándónak tartja. Több miniszteri leírat tudomásul szolgált, vagy javaslatétel végett más bizottsághoz tétetett. — Az országos tornaversenyben résztvehetés végett jövőre a főiskola költségvetésébe megfelelő összeg felvétele ajánlatik. Ezekon kívül még pár kisebb fontosságú ügy nyert elintézését.

Debreczeni főiskola. Az érettségi vizsgálat a debreczeni ev. ref. főgymnasiumban az 1890—91. iskolai év végén következő napokon tartatik: írásbeli májushó 21., 22., 23., 25. és 26. napjain; szóbeli juniushó 24-ik s következő napjain. VIII-ik osztálybeli magántanulók vizsgálata májushó 20-án. Az I—VII. osztálybeli nyilvános tanulók közvizsgálata, a melléktantárgyakon kezdve, juniushó 16—20-ik, magántanulók vizsgálata juniushó 22. és 23-án. A gymnasiumi igazgatóság. — Kéri Kálmán gymn. 6. o. tanuló ápril 9-én szándékosan mellébe lőtt. A lövés nem volt halálos, sőt remélhető, hogy a tanuló rövid idő alatt felépül. Szerencsétlen tettének oka némely anyagi kérdések körül elkövetett hibák következményeitől való félelem volt. Egyébként a főiskolai kórházban gondos ápolásban részesül.

Végrendelkező kiskorú árva hajadon Tisza-Földváron.

L. Pap Juliánna 17 1/2 éves árva hajadon sem apai, sem anyai ágon — a gyámhatósággal egyetértve — nem találván alkalmas menházat, hol testi-lelki kiképzését felkarolandhatták volna: egy idegen, de minden tekintetben tisztességes, gyermektelen házaspár vette több éven át gondjai alá, kiknek leg-hűbb gondviselése alatt meg is lelte erkölcsi és vallási, testi és lelki kiképzését elégséges eszközeit, — különben is a hajadon anyagi állása 10,000 forint körül lévén. Az életerő teljében volt kegyes szülék, nemkülönbén két kiskorú fítestvérek kora halálát nem sokára követte eme virágszál elhervadása is. Mintegy siettetni, súlyosbíttani látszott ezt ama tűnődés a halálos ágyon, a sírátkozva hulló könyei, hogy végrendelkezői reményei felől a kilátások bezáródtak. A vergődő árva hajadon kínos állapotát alólírt lelkész a szolnoki kir. közjegyzői hivatalnak folyó évi január 26-án bejelentvén, a következő válasz érkezett: „Nagytisztelétű lelkész úr! Január 26-ról kelt becses levelére van szerencsém értesíteni, hogy tegnap 27-kén Földváron megjelentem, a kívánt végrendeletet

teljes törvényes formában felvettem, s nagyon sajnáltam, hogy még az nap haza kelletvén jönni, személyes tiszteletemet nem tehettem nagytiszt letű lelkész úrnál. — Különös tisztelettel kelt Szolnokon 1891. jan. 28. alázasat szolgálja Okolicsányi István.“ — A hajadon 8 napra elhunyván s a kir. közjegyzői hivatal márczius 26-ra megidézvén a rokonokat és a végrendeletet előtők kihirdetvén: annak egyik pontja szerint a tiszaföldvári ev. ref. egyháznak 1/8 telekföld (több mint 2000 frt értékű), az oly gondosan ápoló házaspárnak pedig 1000 forint hála fejében hagyományoztatott. Vári Szabó Sámuel ev. ref. lelkész.

Borzasztó jelenet egy lelkészi hivatalban. Böör János felső-józsi lelkésztársunk s barátunktól egy ottani kettős gyilkosság és öngyilkosságról a következő értesítést vettük: Márczius hó 31-én hivatalos kötelességem teljesítése alkalmával a következő borzasztó jelenetnek voltam szemtanúja: Tóth János, ki másfélév óta nejevel viszátkodásban van, és ez idő óta tőle külön is él, márczius 26-án megjelent nálam azon kérelemmel, hogy nejét, — ki Debreczenben varrni tanul, de biztos tudomása szerint az ünnepekre haza jön, — az alkalmal hívassam meg, mert ő vele kibékülni szándékozik. Mihez képest én hivatalos kötelességem szerint márczius hó 31-ik napjának délutáni 3 órájára nevezett Tóth János és Szilágyi Juliánna viszátkodó házaseleket meghívtam, s a kitűzött időben mindketten meg is jelentek. Tanuló szobámban fogadám őket, hol a férj — nejevel előttem történt néhány szóváltása után — dolmánya belső zsebéből egy revolvert rántott elő, s nejét mellen lőtte, mely miatt a kétségbe esett nő én felém tántorgott, miközben a férj másodsor tarkón lőtte. En az örült szenvedélytől elragadott emberrel szemben védtelenül semmit sem tehetvén, a kis szobából nagynehezen kimenekültem, mialatt míg a szomszédos tanítói lakáshoz értem, ismét két lövést hallottam. Mire aztán az összetódult nép az ajtót rájuk nyitotta: a nő asztalom előtt hörgött, a férj pedig az ágyon keresztbe esve, revolverét még ekkor is kezében tartva, haldoklott. Ezután csakhamar rendőrök érkeztek és a két haldoklót szekerre tétetve a községi kórházhoz szállították. A férj azonban még a szekeren meghalt, a nő pedig esteli 7 órakor mult ki. A törvényszéki hivatalos vizsgálat megtörténte után, a szerencsétlen elhunytak folyó hó 2-dik napján temettek el. Isten őrizzen minden lelkézt, kinek helyt kell állniok mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, hasonló borzalmas jelenetekről.

Felhívás a „Protestáns Árvaházi Képes Naptár“ ügyében.

Alulírott czég, mint a „Protestáns Árvaházi Képes Naptár“ bizományosa, tisztelettel jelenti, hogy miután a naptár eddigi szerkesztője, nagytisztelétű Farkas József theol. tanár és árvaegyleti választmányi tag úr a szerkesztéstől visszalépett, a naptár további szerkesztésére nagy. Kenessey Béla theol. akad. tanár és árvaegyl. vál. tag urat kérte fel, s az ő szerkesztőségét az árvaegylet választmánya is elfogadta. Most, a szerkesztő-változással kapcsolatban, a czég elhatározta, hogy különös figyelmet fordít arra a körülményre, miszerint mindenfelől folytonosan a vallás-erkölcsi tartalmú népies olvasmányokat sürgeti a fellendült egyházas tudat, s épen a protestáns közönség e rég megszokott s kedvelt könyvét akarja ilyen tisztán vallás-erkölcsi tartalmúvá átalakítani, hogy a gyakorlatban megkísérelje, ha vajjon igazán magának a közönségnek van-e benső lelki szüksége ily irányú olvasmányokra? A naptár formája marad a régi, hiszen puritán egyszerűsége nem

változhatik, mert az árvaegylet tulajdonát képezi; naptári része sem fog változni, ennek is permanensnek kell lennie; de a szerkesztővel egyetértőleg változtatni akarunk az olvasmányokon, s ezeket beesebbekké kívánjuk már az által is tenni, hogy az írókat tiszteletdíjban részesítjük, hogy így kiválóbb prot. íróink munkásságára is számíthassunk. Elhatároztuk, hogy e tekintetben a szerkesztő rendelkezésére boesátjuk a szükséges összeget, úgy hogy ő ívenként 16—30 frtig díjazhat prózai műveket és 5—20 frtig kötött formájú darabokat. A naptárt vonzóbbá akarjuk tenni minél több illusztrációnak közlésével is. E képek között ezentúl is helyet foglalandanak egyházi életünk kiválóbbjainak arcképei, de ezek mellett főleg bibliai földrajzi és régiség-tani képeket kívánunk közölni, hogy így szent könyvünk lassankint minél inkább szemlélhetővé tétessék közönségünk előtt. Az eddigi „Sybilla-jóslatok” helyett az év minden napjára kijelölt bibliai helyeket, énekverseket és ezekhez esatolt rövid, néhány mondatnyi elmélkedéseket fogunk adni s mintegy e bevezetéssel akarjuk megadni alaphangját a több közleményeknek is, melyek hazai prot. egyházunk történetéből, közegyházi jelen viszonyainkból, társadalmi s jótékony-sági intézeteink életéből leendenek merítve és a könnyű elbeszélés formájában elődva, közben szórakoztatóul egy-egy beszélyke vagy vallásos hangú költemény lesz, de mindannyija azzal a czéllal, hogy a vallásos érzéseket növeljék, a protestáns öntudat emelésére hassanak és az egyház iránt való érdeklődést ébreszszék. Czégünkben megvan a legjobb akarat és legtisztább törekvés, hogy e naptárral minél több jó szolgálatot tessünk úgy magának az „Orsz. Prot. Árvaegylet”-nek, mely e kiadványát reánk bízta, mint általában egész prot. egyházunk szellemi életének. Az első anyagi czél, hogy gyarápíthassuk az árvaegylet jövedelmét; a másik tisztán szellemi, hogy ily módon is szolgálhassunk annak a protestantismusnak, melynek ügyét czégünk mindég készséggel és örömmel tartotta szemei előtt. Bátrak vagyunk tehát tisztelettel felhívni első sorban hazai prot. íróinkat, hogy munkáikkal legyenek kegyesek vállalatunkat minél jobban támogatni és másodsorban a nagytiszteletű lelkész urakat, hogy méltóztassanak hozzánk intézendő soraikkal véleményt mondani közlött tervünk felett, és ha nagybecsű tetszésüket a naptárnak kiérdemelni sikerülend, ne vonják meg tőle jóindulatú s annak elterjesztésében nyilvánulandó buzgóságukat. A naptár t. terjesztőinek ezután is, mint eddig, minden eladott 10 példány után egy ingyempéldánnyal szolgálunk bérmentes küldéssel. — A t. munkatársakat pedig kérjük, hogy beese dolgozataikat egy oldalra írott hasábokon méltóztassanak legkésőbb május 15-ig alólírott czég címére (Budapest, V. ker., Akadémia Lérháza) bekülden. Tisztelettel Budapest, 1891. márczius végén. Hornyánszky Viktor könyvkereskedése és kiadóhivatala.

Törvényjavaslatok. A zsinat közlégét, s az előkészületek gyors tempóban haladását bizonyítja az a tény, hogy imár egy kötetben megjelentek mindazon törvényjavaslatok, melyeket a zsinati előkészítő nagy bizottságnak albizottsága február hó 23—27. napjain Budapesten átnézett és letárgyalt. Vagyis a) az alkotmányos szervezetre vonatkozó egyházalkotmányi, az egyházi (közigazgatósági) bírósági, a lelkészválasztási, az egyházi adózásra s közalapra b) a köznevelési és közoktatási szervezetre s c) az egyházi törvénykezés szervezetére vonatkozó törvényjavaslatok. Uj munkálat e kötetben a b) alatt álló javaslat.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat.

A debreczeni ev. ref. főiskolában a rendszeres bölesészeti tanszékre pályázat nyitattik.

Az előadandó tantárgyak jelenleg következők: Bölesészeti encyklopædia heti 4 órán egy félévben. Bölesészet történelme heti 4 órán egész éven át. Jogbölesészet heti 6 órán egy félévben. Bölesészeti erkölestán heti 2 órán egy félévben. Aesthetika heti 2 órán egy félévben. Ezekon kívül minden évben 1—2 órán eredetiben olvastatja egyik vagy másik alapvető bölesész műveit.

Megjegyeztetik, hogy a jogbölesészet előadása csak addig lesz kapesolva e tanszékhez, míg egy új jogtanári szék állittatik fel, akkor aztán a jogbölesészet helyett más bölesészeti, és pedig főleg neveléstani tárgyak előadására lesz kötelezve a megválasztandó tanár.

Tanóráinak száma 12, rendkívüli esetekben azonban szaporíthatónak kívánja tekinteni az óraszámot az egyházkerület.

Tanári fizetés: évi díj 1400 frt, lakbér fejében 300 frt vagy természetben lakás, ha sor szerint tanári lakást nyer; Debreczen szab. kir. várostól: 34 köbméter tűzi fa beszállítva s 63 frt bordeputatum fejében.

A megválasztandó a tanári nyug- és gyámintézetnek a meghatározott feltételek mellett köteles és jogos tagja leend.

Hivatalát az 1891—92. tanév kezdetével foglalja el szakkörébe eső tanári székfoglaló beszéd tartásával.

Pályázóknak figyelmökbe ajánltatik köznevelési és közoktatási szervezetünk 142 § a.

Pályázók kérvényöket hiteles bizonyítványokkal felszerelve a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához Debreczenbe f. é. május 3. napjáig adják vagy küldjék be.

Debreczen, 1891. ápril 4.

Révész Bálint,
püspök.

Eladó.

Egy 6 változatú, használható, azonban újabb beállításnál némi javítást igénylő két szárnyú (corpus) pedálos orgona kedvező feltételek mellett eladó.

Bővebb felvilágosítást ad Aradon

Krivány János,

2—3

az aradi ev. ref. egyház gondnoka.